

Nr 14.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1916 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för underlättande av vintertrafiken utmed Norrlandskusten och på de norrländska hamnarna.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 2, har herr *Lübeck* m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om utredning angående åtgärder för underlättande av vintertrafiken utmed norrlandskusten och på de norrländska hamnarna samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må föranleda.

I avseende å motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott har efter erhållen remiss av denna motion dels inhämtat utlåtande från kungl. järnvägsstyrelsen, kungl. kommerskollegium och kungl. lotsstyrelsen, dels ock berett nedan nämnda föreningar eller korporationer tillfälle till yttrande, nämligen: handelskamrarna i Gävle, Sundsvall och Luleå, Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening, Svenska trävaruexportföreningen, Svenska teknologföreningen, Ångfartygsbefälhavaresällskapet och Svenska redareföreningen.

Från samtliga dessa myndigheter, korporationer eller föreningar hava yttranden inkommit, varjämte till samma utskott överlämnats en gemensam skrivelse från Svenska cellulosaföreningen och Svenska trämasseföreningen.

Nämnda utlåtanden äro med undantag av dem, vilka avgivits av kungl. kommerskollegium, Sveriges industriförbund och Ångfartygs-

befälhavaresällskapet och vilka innehålla tillstyrkande av motionen utan närmare motivering, såsom bilagor fogade till det av nämnda utskott över motionen avgivna utlåtandet.

Detta var av följande lydelse.

*Andra kam-
marens tredje
tillfälliga
utskott.*

Det ämne, som i förevarande motion upptagits till behandling, har vid ett föregående tillfälle varit föremål för riksdagens prövning.

Uti en vid 1913 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 5, yrkade herr Palmstierna m. fl., att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående lämpligaste sättet att åstadkomma isbrytning utmed norrlands-kusten, i dess hamnar och vid dess kustorter och för riksdagen fram-lägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda samt att riksdagen måtte för verkställande av nämnda utredning anvisa ett belopp av 5,000 kronor.

Omförmälda motion hänvisades till statsutskottet, som däröver avgav utlåtande i samband med övriga under sjunde huvudtiteln förekommande frågor. I berörda utlåtande anförde statsutskottet:

»Enligt utskottets förmenande är förevarande angelägenhet i och för sig av den beskaffenhet, att initiativet därtill bör utgå från därav berörda kommuner och andra direkt intresserade på sådant sätt att därav tydligen framgår, att bakom densamma stå betydande lokala och om önskvärdheten av förslagets realiserande eniga intressen. Och detta så mycket hellre, som det, enligt vad lotsstyrelsen i ärendet meddelat, för tillfredsställande av sjöfartens krav vid utsträckning vintertid av sjöfarten i Norrland erfordras anskaffning dels av nya fyrskepp och dels av nya ångpannor och kraftigare maskiner till en del av våra fyrskepp för en kostnad, som torde belöpa sig till sammanlagt minst 906,000 kronor. Vid sådana omständigheter och då med hänsyn till de norrländska is-förhållandena högeligen torde kunna sättas ifråga, huruvida genom den föreslagna isbrytningen skulle kunna uppnås det av motionärerna där-med åsyftade resultatet, anser utskottet tillräckliga skäl icke föreligga att nu igångsätta den föreslagna utredningen.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte vinna riksdagens bifall; och blev denna utskottets hemställan av riksdagens båda kamrar bifallen.

Av den utredning, som i ärendet förekommit, finner utskottet fram-gå dels — något som numera dock torde få anses såsom ett för alla

välkänt sakförhållande — att Norrland genom sina ännu icke i bruk tagna naturtillgångar äger rika möjligheter för en stark industriell utveckling, dels ock att en fortgående förbättring av denna landsändas kommunikationsväsende är för denna utveckling av mycket stor betydelse. Men härjämte giver utredningen vid handen, att den kommunikationsfråga, som för åtskilliga industrier, såväl redan existerande som andra, för vilka förutsättningar i övrigt förefinnas, synes vara av det allra största intresset, är frågan om åstadkommande av förbättrade förbindelser över havet genom en utsträckning av seglationstiden på de norrländska hamnarna. Bland de fördelar, som genom en dylik förlängning av seglationstiden komma att beredas industrien, må framhållas förbättrade såväl inköps- som försäljningspriser, minskning i lagringskostnader och därmed sammanhängande ränteförluster samt förbättrade möjligheter till konkurrens med utlandet. Men även på andra områden än handels och industriens anser utskottet sannolikt, att en förlängd seglationstid kan medföra gynsamma följder. Utskottet vill i sådant hänseende framhålla, av vilken betydelse det skulle vara, även sett ur social synpunkt, om genom de ifrågasatta åtgärderna kunde uppnås jämnare förhållanden å den norrländska arbetsmarknaden, inskränkningar i där förekommande säsongarbete o. d.

Om utskottet alltså utan tvekan kunnat ansluta sig till den allmänna uppfattningen om värdet av en förbättring utav ifrågavarande kommunikationsförhållanden, finner utskottet sig icke böra underlåta att framhålla, hurusom enligt utskottets uppfattning av själva den i ärendet hittills verkställda utredning synes framgå, att det icke torde vara skäl att av den utav motionärerna ifrågasatta utredningen förvänta anvisning på åtgärder, vilka förmå helt eller ens till största delen avlägsna de svårigheter, som vidriga naturförhållanden resa mot trafiken vintertid på de norrländska hamnarna. Utskottet måste i likhet med Sveriges allmänna exportförening, med hänsyn till den uppenbara svårigheten av här föreliggande naturhinder, inse faran av allt för stor sangvinism ifråga om den blivande utredningens resultat. Som belysande för de svårigheter, som möta vid genomförandet av förlängd vintertrafik på de norrländska hamnarna, anser sig utskottet böra anföra Sveriges redareförenings påpekande av att största delen av de vårt lands handelsflotta tillhörande fartygen icke äro lämpade för fart i isfyllda farvatten, även om hjälp av isbrytare finnes att tillgå vid ingående till och utgående från hamnarna.

Då nu, i trots av vad utskottet sist anfört, utskottet, som beaktat den enhällighet, varmed de myndigheter och korporationer, som haft tillfälle att yttra sig i ärendet, förordat den ifrågasatta utredningen, ansett skäl föreligga för bifall till motionen, har utskottet kommit till denna ståndpunkt i anledning därav, att av inkomna utlåtanden framgår, att även en mindre betydande utsträckning av seglationstiden på Norrland skulle vara av avsevärt gagn.

Om därför en blivande utredning skulle visa, att de mycket stora kostnader, som motionärerna tänka sig för sitt förslags realiserande, icke skulle medföra en mot de gjorda uppoffringarna skäligen svarande förlängning av seglationstiden, anser utskottet icke uteslutet, att genom åtgärder av mindre kostsam art fördelar skulle kunna vinnas, vilka icke böra lämnas obeaktade. Utskottet tänker härvidlag i främsta rummet å möjligheten att för de norrländska tidigare tillfrysande och senare isfria farvatten taga i bruk isbrytare, som anskaffats för sydligare havsområden. Stockholms stads delvis med statsmedel inköpta isbrytare borde då givetvis i första hand komma ifråga för en dylik uppgift.

Som ovan omnämnts stödde statsutskottet 1913 sitt yrkande om avslag å herr Palmstiernas m. fl. motion i främsta rummet därpå, att upprätthållandet av vintertrafiken på de norrländska hamnarna var en angelägenhet av den beskaffenhet att, enligt utskottets förmenande, initiativ till frågans lösning borde utgå från därav berörda kommuner och enskilda direkt intresserade på sådant sätt, att därav med tydlighet framgick, att bakom kravet stode betydande lokala och om förslagets realiserande eniga intressen. Vid sådant förhållande och då förevarande spörsmål givetvis även ur statssynpunkt är av stort intresse anser utskottet det vara lämpligt, att den erforderliga utredningen företages av staten, som äger de bättre hjälpmedeln för en dylik utredning till sitt förfogande. Däremot bör det enligt utskottets förmenande tillkomma de lokala, kommunala och enskilda intressenterna att deltaga i kostnaderna för ifrågavarande utredning i likhet med vad som kommer att bli förhållandet vid den utredning rörande Sveriges inre vattenvägar, som av Kungl. Maj:t nu förberedes.

Om och i vad mån statsverket skall deltaga i kostnaderna för de åtgärder, som efter en blivande utredning kunna komma att föreslås, bliver givetvis föremål för en ytterligare prövning av statsmakterna, och denna fråga beröres icke därav att riksdagen tager initiativ till den av motionärerna föreslagna utredningen.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet, att andra kammaren, med anledning av herr Lübecks m. fl. motion, nr 2, måtte för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående åtgärder för underlättande av vintertrafiken utmed Norrlandskusten och på de norrländska hamnarna ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma för förberedande behandling av sitt första tillfälliga utskott.

*Andra kam-
marens beslut.*

Det torde vara oomtvistligt, att den fråga, för vilken motionärerna nu påkalla riksdagens medverkan, ej blott ur lokal utan ock ur rikssynpunkt är av stor betydelse.

Utskottet.

En god och belysande sammanfattning av de fördelar, som genom seglationstidens förlängning skulle kunna vinnas, synes svenska trävaruexportföreningen hava givit i sitt till andra kammarens utskotts utlåtande fogade yttrande i ämnet. Föreningen yttrar: »En förlängning av sjöfarten blott med 1 till 2 månader skulle uppenbarligen medföra stor nationalekonomisk vinst. Lagringskostnaderna och därmed sammanhängande ränteförluster skulle avsevärt nedgå, medförande bland annat ett förbilligande av livsmedelspriserna i Norrland. Skeppsfartens förlängning måste utöva ett högst välgörande inflytande på vår valutahandel med utlandet till nytta för såväl vår industri som vår importhandel. Det i Norrland florerande säsongarbetet, som alstrar så många sociala och ekonomiska olägenheter, skulle betydligt inskränkas. — — — Och såsom av motionärerna framhållits, det är även ett rikssintresse, att skogshanteringens alster till följd av bristfälliga kommunikationer icke mer än nödvändigt är söka sig ut på världsmarknaden över Norge till omedelbar fördel för dess köpmän och redare.»

Utskottet ansluter sig utan tvekan till huvudtanken i detta yttrande eller att även en mindre betydande utsträckning av seglationstiden på Norrland skulle i åtskilliga avseenden visa sig vara av avsevärt gagn. Om så är, torde, såsom ock andra kammarens utskott påpekat, utan alltför stora kostnader avsevärda fördelar kunna vinnas.

Motionärerna ha såsom riktigt torde vara hämtat stöd för sin ifrågasvarande hemställan huvudsakligen i den ekonomiska vinst, åtgärder till förbättrande av seglationsförhållandena på Norrland skulle avsätta. Med erkännande av att frågans tyngdpunkt otvivelaktigt ligger på det ekonomiska området, vill utskottet i detta sammanhang icke hava underlåtit att understryka den under ärendets tidigare behandling visserligen icke förbisedda betydelse, förbättrade trafikmöjligheter vid norrlandskusten skulle medföra även ur rent militära synpunkter. Det synes utskottet påtagligt, att med de få järnvägsförbindelser mellan norra och södra delarna av Norrland, som nu finnas, det måste anses högeligen önskvärt att för vår flotta skapas ökade möjligheter att bereda dessa förbindelseleder ett välbehövt skydd mot eventuella fientliga angrepp.

Såsom av det sagda framgår, ansluter sig utskottet helt till den allmänna uppfattning om värdet av förbättrade seglationsförhållanden på norrlandshamnarna, som i motionen kommit till uttryck. Det är ock utskottets livliga förhoppning, att en blivande utredning skall ådagalägga, att svårigheterna att i av motionärerna angiven riktning lösa denna betydelsefulla kommunikationsfråga icke måtte visa sig oöverkomliga.

Givetvis kan dock först efter omsorgsfull utredning av detta helt visst komplicerade spörsmål fastställas, i vilken utsträckning det må anses lämpligt att tillmötesgå de i motionen framförda kraven. Då det emellertid redan i frågans nuvarande läge torde vara uppenbart, att åtgärder i motionens syfte äro av behovet påkallade, och då möjligheter synas vara för handen att även utan oproportionerligt dryga kostnader bereda vintertrafiken på norrlandshamnarna åtskillig lättnad, har utskottet icke tvekat att tillstyrka den hemställan om utredning i ämnet, nu förevarande motion ifrågasätter.

Utskottet hemställer alltså,

att första kammaren med anledning av herr Lübecks m. fl. motion, nr 2, måtte för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning angående åtgärder för underlättande av vintertrafiken utmed Norrlandskusten och på de norr-

ländska hamnarna ävensom för riksdagen framlägga
de förslag, vartill denna utredning må föranleda.

Stockholm den 5 maj 1916.

På utskottets vägnar:

HUGO HAMMARSKJÖLD.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar
Hammar skjöld, Sandler, Valerius Olsson, Forssman, Åkesson, Magnusson och Gelin.
